

Hans Kristiansen i 2007. Foto: Ragnar H. Albertsen.

Hans Kristiansen - lektor, lyriker og ordkunstner gjennom 67 år

Av Ingvald Sivertsen

Hans Kristiansen (1913–2015) ble av Håkon Bleken etter sin død omtalt i Adresseavisen som «en glitrende lyriker», og som «en språklig begavelse, utradisjonell, slentrende elegant og uten ondskapsfullhet», karakterisert av sin «varme og medmenneskelighet, men kanskje først og fremst humor.» Ifølge Bleken mistet byen ved Kristiansens død «sin siste elegantier».

Dikteren ble født 14. august 1913 i Kristiania, som den første av tre søsken. Hans far, Olav Kristiansen, var lærer ved Lilleborg skole og skrev dikt, salmer og sanger. Hans vokste opp på Grefsen, og tok examen artium i 1932. Han studerte språkfag ved Det Kongelige Frederiks Universitet (fra 1939 kalt Universitetet i Oslo), i 1938 ble han cand. philol. med tysk som hovedfag. Han skulle tretti år senere

komme til å skrive både lærebøker og ordliste som ble brukt i skolens tyskundervisning. Fra 1938 til 1947 var han lektor ved Kristiansund høyere almenkskole.

Da Hans Kristiansen ved skoleårets begynnelse i 1947 gikk inn i en stilling som lektor med undervisning i engelsk, historie og tysk ved Strinda kommunale høgre almenkskole, begynte 22 års lærergjerning i Trondheim og Strinda, og en livslang karriere som dikter og profilert aktør i det lokale kulturlivet. Etter 32 år som lektor - fra 1959 til 1970 ved Gerhard Schöninghs skole - ble han 57 år gammel førtidspensjonert, og kunne bruke sin tid og sine krefter slik han selv ville.

Kristiansen bodde i det meste av sitt voksne liv i Strinda. Vi gir her et riss av hans rolle som en flittig aktør i lokalsamfunnet, og prøver samtidig å vise hva han betydde for dem som kjente ham. Vi lar historien begynne på vårparten 1948.

Vår fortelling om Hans Kristiansen er en kortfattet beretning om lektoren med det flammerøde håret (og derfor av elevene kalt «Flammen»), som i sin dikteriske virksomhet utfoldet seg som lyriker, librettist og leilighetsdikter. Både i venners lag og som samfunnskritiker framsto han som intelligent, elegant og slagferdig, og - med Blekens ord - alltid med en lun og godmodig humoristisk undertone.

I 1948 etablerte Hans Kristiansen seg i det lokale kulturliv

De fleste av diktene i debutsamlingen «Lilje i blekkhus» var nok skrevet i Kristiansund. Da samlingen - illustrert av Gösta Hammarlund - kom ut i 1948, fikk den en mottakelse som de fleste lyrikere bare kan drømme om. Det

ble nødvendig for Cappelen Forlag å trykke et nytt opplag allerede samme år, deretter i 1962 og 1973, og da med tillegg av «Drypp fra min kjøkkenskåp ispedd nye dikt» Den mest interessante utgivelsen av «Lilje i blekkhus» kom på Nidaros Forlag i 1968, for den er signert på de første og siste sidene av gode venner gjennom mange år. Diktene har holdt seg godt, og noen av dem er i dag blitt allmannseie.

I 1948 var det i lys av den strålende litterære debuten ikke til å undres over at daværende teatersjef Alfred Maurstad ba nettopp Hans Kristiansen om å skrive en 17. mai-prolog til Trøndelag Teater. Det skulle bli mange slike bestillinger opp gjennom årene, og ikke bare fra teateret. I dag huskes kanskje best Kristiansens prolog til åpningen av Olavshallen og Trondheims nye folkebibliotek i 1989, og prologen til de første Olavsfestdagene i 1993. I mange tiår var Hans Kristiansen mannen for de store offentlige anledninger; enten det nå var åpningen av nybygg på Regionsykehuset, nytt studieår ved Universitetet i Trondheim eller feiring av jubileer for foreninger og firmaer.

På tampen av 1948 ble den unge lektor Kristiansen valgt som Studentersamfundets formann for våren 1949, på et møte der polarhelten Helge Ingstad var hovedtaler. På julemøtet 11. desember overtok Hans Kristiansen formannsvervet. Professor Edgar B. Schieldrop lovpriste «den fri arena og den frie arenas mann», og den tiltredende formannen framførte - visstnok ikke helt uten avbrytelser fra salen - spirituelle betraktninger om det å være «Samfundets lykkeligste mann».

Studentersamfundet ble en viktig arena for Hans Kristiansen, også etter at tiden i styret

„Sannelig, det er en sensasjon!“

skriver Adresseavisen om

Hans Kristiansen
Lilje i blekkhus

«Jeg har sjelden vært i så godt humør under lesningen av en diktsamling. Debuten peker ham ut som en stor lyrisk humorist — men han kan også skrive følsomme og gripende, sentrallyriske poesier. —

Diktene burde bli slukt av alle som har sittet på en skolebenk.“

Carl Keilhau i Dagbladet.
Pris kr. 625.

J. W. CAPPELÉNS FÖRLÄG

*Faksimile fra Adresseavisen
4.12. 1948.*

var over. Han var et produktivt medlem av forfatterkollegiet for hele fem studentrevyer. I årene 1949 til 1952 står Per Hjort Albertsen i programmene oppført som revyenes komponist, og samarbeidet mellom ham og Hans Kristiansen som tekstforfatter førte til mange gode viser. I dag huskes kanskje best «Hybelvisen» («I et bitte lite rom oppå loftet») og «Byggstudent Havres vise» («Jeg har artium, jeg har briller på») fra revyen «Akkamei» i 1951, da sangene ble framført av Tor Jemtland og Per Sjølie.

Vennskapet med Per Hjort Albertsen ble viktig

I ettertid er det ikke vanskelig å forstå hvorfor Per Hjort Albertsen (ofte kalt «Pjort») og Hans Kristiansen alt i 1949 fant hverandre og ble gode venner og samarbeidspartnere. Begge var skoleflinke og intellektuelle, som i tillegg til sin interesse for musikk og sang hadde et leket forhold til språk. Som personligheter var Per og Hans ulike. Per var nok i høyere grad enn Hans utadvendt og inkluderende, og medlemskapet i kretsen rundt Pjort fikk uten tvil stor betydning for Hans Kristiansen både som menneske og kunstner.

Per Hjort Albertsen (1919–2015) hadde arkitektutdannelse fra NTH i 1944 og organisteksamen fra 1946. Han hadde skrevet musikk siden han var liten gutt, studert orgel med Ludvig Nielsen og hatt studieopphold både i København, Wien og London. At han fikk førsteprisen i en komponistkonkurranse i 1945, var trolig avgjørende for beslutningen om å satse på musikk og musikkutdannelse. Han hadde den siste krigsvinteren sittet i Falstad fangeleir, og leverte til konkurransen komposisjonen «Bendik og Årolilja» fra 1943. Alt i krigsårene hadde Pjort startet «Årolilja»,

et kammerkor med mellom 20 og 25 sangere, som ble hans gode venner gjennom et langt liv. I denne vennekretsen ble Hans Kristiansen innlemmet. Koret fortsatte til 1950 under navnet «Trondheim madrigalkor». I 21 år fra 1947 var Pjort organist i Vår Frue kirke. I ti år fram til 1968 ledet han Vår Frue kirkes oratoriekor, som med oppførelser av en rekke kirkemusikalske verk markerte seg sterkt i byens musikkliv. Fra 1958 til 1979 var han dirigent for Trondhjems studentersangforening. I ti år fra 1972 var han rektor ved Trøndelag Musikkonservatorium Trondheim, og for sin store innsats fikk han Kongens fortjenstmedalje i gull.

Samarbeidet med Hans Kristiansen varte livet ut. Et høydepunkt i dette samarbeidet var revyen «Akk-a-mei» i 1951. Hans Kristiansen skrev librettoen både til Pjorts skoleopera «Russicola» i 1956, og til den såkalte eventyroperaen; «De tre kongedøtrene i berget det blå» i 1985, og Pjort laget musikk til flere av Kristiansens dikt, f. eks. «Jenta og hatten». Det lange samarbeidet ble feiret i 1998, da Per Hjort Albertsen (79) og Hans Kristiansen (85) innledet forestillingen «Dikt og udikt» med å framføre åpningsnummeret: «Ouverture for to fossiler.»

Kretsen rundt Pjort kalte seg for K-gjengen, og den synes å ha vært en fruktbar jord der dikteren Hans Kristiansen kunne vokse og utfolde seg. Gjengens arbeidsform var ifølge Olaf T. Ranum (i Festskrift til Per Hjort Albertsen 1919 - 1989) selskaperighet; etter konserter og operaer, ved spesielle anledninger ellers, og ikke minst på nyttårsaftener. Der holdt Pjort sine spirituelle taler og framførte sanglige glansnumre. Til jubileer og fødselsdager var Kristiansen den selvsagte forfatter av vers og sanger. Mange medlem-

Per Hjort Albertsen og Hans Kristiansen i 2008.

Foto: Ragnar H. Albertsen

mer av det vi må kunne kalle byens kulturelle elite var medlemmer av «The Albertsen Society». (Se Rein Thv. Oftedals rammetekst.)

«Flammen» var i en mannsalder en lektor utenom det vanlige

Artikkelforfatteren husker fra første klasse i realskolen på Gerhard Schønings skole «Flammen» som en kunnskapsrik, original og litt fjern tysklærer. Det ble sagt - skjønt neppe med rette - at Hans Kristiansen klarte å sove på sin vei gjennom korridorene, og at han en gang i løpet av en skoletime på Strinda gymnas skulle ha sovnet der han satt i en vinduskarm, og falt ut i snøen nedenfor. Historien stemmer imidlertid godt med det bildet dikteren gir av seg selv i den første diktsamlingen:

Et tidsbilde - med Hans Kristiansen

Vår lille familie kom fra Sandnes på tidlig 50-tall. Far kom først, for å ta over som dirigent og kunstnerisk leder for Trondheim Symfoniorkester. Mor og jeg kom etter i 1951. Det var såpass nære slutten på krigen at det ennå var boligmangel i Trondheim, hvor bare hver fjerde husstand hadde egen, fast bopel. For å få egen leilighet måtte man på den tiden ha hjemstavnrett. Man måtte ha bodd i kommunen et visst antall år for å oppnå en slik rett.

Fra 1951 bodde vi en tid på toppen av Steinberget, men vi måtte raskt flytte derfra, fordi huseieren kom tilbake fra USA og selv skulle bo i leiligheten. Det vi hadde av møbler, ble stuet vekk på et loftslager på E.C. Dahls bryggeri, mens vi startet en urolig tilværelse med flytting fra det ene til det andre; alt fra et loftsrom på Britannia Hotell til korte perioder i midlertidighet. I alt 9 ulike steder i Trondheim ble vårt «hjem». Vi bodde tidvis hos fars venner og bekjente mens de var på ferie. Hele tiden var vi på stadig husjakt. Det begynte å bli en uholdbar tilværelse, og far vurderte sterkt å flytte tilbake til Sandnes.

Da var det Hans Kristiansen kom oss til unnsetning. Han bodde i det som den gang het Persaune Hageby 12. Der hadde han en leilighet med to soverom, hvorav det ene var et lite rom hvor det så vidt var mulig å få inn tre senger. Om vi kunne godta dette, var vi velkomne til å bo sammen med ham. Sjelden har ordtaket «hvor der er hjerterom, er der husrom», passet bedre. For Hans hadde hjerte-rom i overflod. Hans rause, vennlige holdning gjorde det mulig for oss å bli i Trondheim. Vi ble boende hos Hans fram til senhøsten i 1953, da vi omsider kunne flytte inn i en egen leilighet i Paul Fjermstads vei.

I tiden hos Hans grodde det naturlig nok fram et godt vennskap. Det var forøvrig startet ganske raskt etter at far kom til byen og gjennom studentmiljøet hadde fått kontakt med Hans og mange flere. Disse ble senere grunnstammen i det som skulle utvikle seg til en enestående vennekrets; «K-gjengen» (Kultur-gjengen), som de kalte seg. I «K-gjengen» fant vi etter hvert kjente Trondheims-navn som Per Hjort Albertsen og Lull, Else Marie Lund og Alf B., Finn Audun Oftedal og Letty, Karl (Kalle) og Ragnhild Stenstadvold, Kjellfrid Müller og Alf, Tippe Asphaug og Øivind, Per Sjølie, Arne Bjerger og Gunnhild, Jan Voigt, Ruth og Asbjørn Myklebust, Olaf T. Ranum og Gudrun.

Det er nesten farlig å nevne navn. Faren for å utelate noen er der. Flokken knyttet nok flere til seg etterhvert, men jeg tror grunnstammen i «K-gjengen» skal være nær korrekt slik den står her. Midt i dette var Hans Kristiansen sentral. Han krydret samlinger og treff av ulike slag med dikt og «kvad» til alle på åremålsdager. Han farget alle samvær med et lekent forhold til ord, og med artige, treffsikre innfall. Han kunne ofte komme innom i Paul Fjermstads vei med ideer han gjerne ville dele med oss, - eller prøve ut. Min mor, som kunne være nådeløst kritisk, sparte aldri på kruttet om hun mente noe ikke holdt mål. Så slik sett var ikke Hans Kristiansen bare raus, vennlig og lekent kreativ, han var også en modig mann som slapp mor løs på ting han selv egentlig var begeistret over.

Det var en rik opplevelse å få være med i og vokse opp i et slikt miljø, og for meg har Hans Kristiansen alltid hatt en spesiell plass der.

Rein Thv. Oftedal

På vei til kateteret

*Til side, barn. Og bøy dere dypt.
Ti se, jeg kommer omsider.
Og ingen kan komme som jeg når jeg vil.
Og ingen kan skride som jeg når jeg skrider.*

*Og ingen kan løfte sitt blick så høyt
i drømmende, jordferne buer,
og bære sitt hode så mektig profetisk.
Nei, ingen kan skue som jeg når jeg skuer.*

*Og ingen kan strekke sin hals så langt
og tygge så fjerne nøtter,
og derpå forbauset ta øynene ned
på noe som yrer ved mine føtter.*

*Og ingen har sett slike store syn
og speidet så vidt over vanne
så ingen har rikere gaver å gi
når vredesrynken forlater min panne.*

*Og ingen kan tørste som dere barn
med struper som brennende sand,
og stråle så blidt når min nådige negl
bestenker dere med rosenvann.*

*Ja se. Jeg dusjer dere så mildt
og ødsler de dyre flakonger,
mens jubelkorene stiger til værs
som en hær av kulørte ballonger.*

*La det gå som et brus gjennom gangene, barn:
Han kommer med sol og sommer.
For ingen kan være som han når han vil.
Og ingen kan komme som han når han kommer.*

*Tegning av Helge Ryvarden, 1974
(Fra «Lilje i blekkhus», 1986.)*

Dikteren opplevde tydeligvis avstanden som svært stor ikke bare mellom seg selv og elevene, men også mellom skolen slik den var, og slik den burde være. I diktet «Pedagogisk utopi» er han skalden som rister runer i et profetisk kvad om den ideelle skolen. Her er hele diktet:

Pedagogisk utopi

*Jeg rister en rune for dere
som sliter all verdens pulter,
som tørster under det søvnige åk
og etter rettferdighet sulter.*

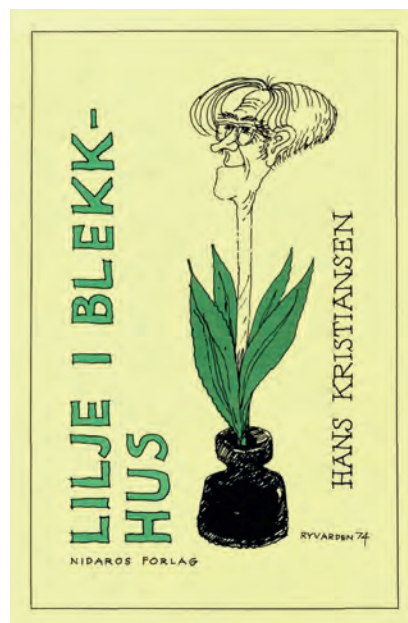
*Det kommer en tid, mine venner,
da mennesket sprenger sitt bur
og lovene blir til en melodi
som nynner i vår natur.*

*Og alle de stakkars elever
skal fritt kjenne kreftene spille
og slippe den sjelefortærende
kamp mellom kunne og ville.*

*Og kunnskap skal vike for visdom,
og bøkene skal ikke tynge,
og pennen skal være en syngende pil
og pulten en deilig gyng.*

*Jeg så det en natt i drømme:
en morgen bak tunge kamper,
en slekt befriet fra tvilens frost,
befriet fra sinnets kramper.*

*En lilje så jeg krumme
sin hals av blekkhusets munn.
Konkylier hørte jeg summe
i salighet uten grunn.*

Forsida til diktsamlingen (1986).

Diktet «Lærerråd» er ofte blitt gjengitt og opplest. Her skildres skolens sortering av vinnere og tapere på en måte som enhver lærer i etterkrigstidens realskole og gymnas må kjenne seg igjen i. Det burde ikke være slik - men hvem har skylden? I diktet «Skolens mål» (fra «Lilje i blekkhus») bruker Hans Kristiansen Rudyard Kiplings dikt «If» som mønster i et oppgjør med tidens utdanningsbyråkrater.

Skolens mål - Et debattinnlegg

*Hvis du er lærer, men har mistet gleden
ved det å være kvalitetsens vakt
og ønsker å beruse deg isteden
med visse posisjoner og i øket makt...
Hvis du kan skaffe deg en splint i øyet
og fjerne fortids visdom ved et ran
og love folket frihet ifra møye
mot at de kneler for din store plan...*

*Hvis du har øvet deg ved spillebordet
og lært den fine kunst å blande kort,
og videre forstår å mumle trylleordet
forkledd som en sakkyndig, tørr rapport...
Hvis du kan statistikke politikkenes menn i rumpen
med dette nålespisse ord «struktur»,
hvis blotte klang skal trekke opp av sumpen
vår havvarerte, sjelløse kultur*

*Hvis du av slike ord kan enda flere
og hvisker så det går et sett
igjennom dem, det nådeløse «differensiere»,
så alle skjelver for sitt sunne vett
og klart forstår at hva en vanlig lektor
eller lærer sier, er det rene vås
mot det: å bygge ut en sektor
hvor alle stemmekvegene kan stå på bås...*

*Hvis du på dette vis får knadd og strukturert dem
og massedifferensiert dem over all forstand
og psykopedagogisert og helt dupert dem*

*og vist dem hvem du er og hva du kan,
og derpå peker opp mot fremtidsfjellet
med tallbehengt, profetisk hånd
så alle ser det stolte kortkastellet
og faktisk tror at det er skapt av ånd,*

*og når så klubbeslaget gjaller
og løsner millioner med et drønn,
nøyaktig ett sekund før slottet faller...*

Da er du ikke lenger lærer.

Da er du blitt en skolemann, min sønn.

Hans Kristiansens tid i skolen endte som nevnt innledningsvis med førtidspensjonering i 1970, men det er tydelig at den 57 år gamle filolog og dikter fortsatt hadde stor arbeidskapasitet og lyst til å møte utfordringer han selv kunne velge. Etter 32 år som lektor fulgte en like lang og meget aktiv periode som frilanser. Blant annet lærte han seg i moden alder finsk så godt at han i 1995 kunne gi ut diktsamlingen «Pitkä Vierailu Suomessa» illustrert av Jan O. Henriksen. Samlingen ligger visstnok fortsatt utstilt på Kekkonen-museet i Helsinki, oppslått på en side der Hans Kristiansen makter å bruke Kekkonens navn i alle språkets 15 kasus.

I hele sitt voksne liv var

Hans Kristiansen en aktiv åndsarbeider

Med sin godmodige raljering og kommentarer til aktuelle hendelser ga Kristiansen i en årrekke med ujevne mellomrom gjennom små dikt Adresseavisens lesere et lite ord for dagen. Interessefeltet var vidt, men med idrett, byutvikling og kjærlighet til natur og friluftsliv som gjennomgangstemaer. En viss bekymring for «tidsånden» går igjen: «Folkesjela er det som er igjen på tribunen når fotballkampen er slutt.» (Se diktet «Folkesjela», i samlingen «Nordmenns vis», 2013)

I november 2004 kom meldingen om at Hans Kristiansen i samarbeid med regissør Helle Ottesen planla etableringen av en såkalt operakabaretkafé, og «Kristiansens kafé» ble realisert på Ringve sommeren 2005. Her fikk man brukt mange av Kristiansens oversettelser og gjendiktninger av tekster fra operaer og musikaler.

I en anmeldelse av Hans Kristiansens bok «Dans på vollen» karakteriserer Fartein Horgar i desember 2008 den 95 år gamle Kristiansen blant annet som Adresseavisens «husdikter» med «snertne, små betraktninger, ofte skråblikk på aktuelle situasjoner, vel så ofte lyriske refleksjoner over natur- og bylandskap. Og her og der - uunngåelig - en viss nostalgi over tider som er borte.»

Vi gjengir diktet «Nordmenns vis» fra samlingen av samme navn (2013), og diktet «Byutvikling» fra 2008:

Nordmenns vis

*Slite tungt med øks
og hakke
gå på jobb med
smørbrødpakke
aldri lite på at Staten
holder oss med salt
til maten
– det var nordmenns vis*

*Vinen søt å drikke
iskrembegeter slikke
legge ferien til Spania
sole rumpa si i Xania
se så langt som nesa rekker
helt til oljebobla sprekker
–det er nordmenns vis*

Dagens dikt

Foto: BENT RAMBERG

Byutvikling

*En gangsti langs elven
som stadig flere
tar avstand fra
fordi de har sluttet
å promenerere
– den mener kommunen
at folk skal ha.*

*Et allemannsgode
som ingen vil miste
som fedrene hadde
i tusen år
det åpne blikket
mot fjorden der ute
med båt som kommer
og båt som går
det frå vi ikke.*

HANS KRISTIANSEN

Faksimile fra Adresseavisen 7.5. 2008

Diktsamling, 2004

Mange av Kristiansens dikt ble tonesatt

Øistein Sommerfeldt tonesatte diktet «Fattig» (fra «Drypp fra min kjøkkenvask»), og Kirsten Flagstad framførte sangen ved avskjedskonserten sin i Carnegie Hall i New York i 1955. Oddvar S. Kvam brukte i 1969 dikt av Hans Kristiansen i korverket «Katter-episoder» for blandet kor, og Per Hjort Albertsen komponerte «Jenta og hatten» (fra «Drypp fra min kjøkkenvask»), for damekor. Kanskje forklares det der på ledig Oslo-språk hvorfor Hans Kristiansen aldri fikk noen fast livsleedsager.

Jenta og hatten

*En trenger da ei jente
når'n er gutt på denne jorda,
ei jente som har varme
og som trur på vår'n og sola.
Du trenger ei å prate med
om ting du er betatt a'.
du trenger ei som puster søtt
på armen din om natta.*

*En trenger da ei jente
å være dum for her i verda,
ei jente som kan ordne opp
og legge på deg sæla,
ei jente som kan si deg
hva som går og ikke går an...,
du trenger ei å våkne med
på blanke søndagsmorrn.*

*Jeg trenger og ei jente
men ingen vil visst ha meg
for støtt når jeg skal prøve
så rømmer dem ifra meg.
Jeg trur jeg nesten skjønner det,
jeg er jo litt vemodig
og så er det no' med hatten...,
den virker visst litt snodig.*

*Jeg trenger nok ei jente
men jeg trenger hatten også
og d'er visst vanskelig å få
i både sekk og påsså.
Jeg vil så gjerne frelses
men også være hedning
og ikke gi ifra meg den
men ha'n som bryllupskledning.*

*D'er vanskelig det derre,
d'er mi skyld og, jeg veit det.
men likevel så kan jeg
ikke slutte heilt å leite
etter jenta som en trenger
så det ikke blir så kaldt,
etter ei som kunne ta meg
med både hatt og alt.*

(Fra samlingen
«Drypp fra min kjøkkenvask», 1986.)

Fattig

*Fattig er mitt liv.
Enkelt og fattig
som det ødslige sus
i strandens siv.*

*Det fløyter en fugl
så armodssår
borti myr og mo.
Det hvísker om søvn
i de fattige siv.*

*Som skyer på himlen
går år etter år
over mitt liv.*

(Fra samlingen
«Drypp fra min kjøkkenvask», 1986.)

Opera og teater

Kristiansen sa en gang i et intervju at lyrikk «aldri hadde vært hans hovedoppgave som skrivende menneske». Han hadde mange oversetter- og gjendiktningsoppgaver for Trøndelag Teater:

Carmen (1951)

O, mon papa - oversettelse og gjendiktning med Sven Erik Gisvold (1954)

Ninotchka (1954)

Adieu, Mademoiselle (1955)

Madame Pompadour (1959)

Spillemann på taket (1968)

Slapp av du'a mamma (1969)

Antigone (1969)

Mutter Courage - oversatt i samarbeid med Kyrre Grepp (1970)

Den tapre soldat Svejk (1971)

Sommer i Tydal (1972)

Smilets land (1976)

I 1962 presenterte Hans Kristiansen en gjendiktning på moderne norsk av PETER DASS' topografiske diktverk «Nordlands trompet», i en bok illustrert av Gerhard Sørensen. For dette fikk han pris for «et utsøkt stykke bokkunst» på bokmessen i Frankfurt. På 1970-tallet oversatte han Friedrich Schillers diktverk «Ibykus' traner» og Wilhelm Müllers diktsyklus «Møllerens datter».

På oppfordring av Edvard Fliflet Bræin, tidligere elev av Kristiansen på gymnaset i Kristiansund, skrev Hans Kristiansen librettoen til operaen «Anne Pedersdotter, med utgangspunkt i Hans Wiers-Jenssens tekst fra 1908. Premieren på den norske opera i 1971 ble en stor suksess, og operaen ble senere oppført der flere ganger, og som gjestespill med Trondheim symfoniorkester i april 1973. Den

var en del av kulturprogrammet under OL i Lillehammer i 1994, og Kristiansen regnet selv denne librettoen som noe av det beste han hadde skrevet¹.

Med utgangspunkt i Knut Hamsuns roman «Victoria» skrev Hans Kristiansen i samarbeid med komponisten Terje Bjørklund librettoen til en kammerversjon som ble oppført i Bodø i 1998, og den fulle versjonen ble framført i Olavshallen i Trondheim i 2003.

Kristiansen skrev som oftest på riksmål, men han bruker stundom Oslo-dialekt (som i «Jenta og hatten»), og han skriver både på nynorsk og dialekt i diktsamlingen «Målet hennar mor» (2002), der han benytter ulike norske dialekter. I 1999 utga han «Norske eventyr på todalsmål».

Hans Kristiansen ble kjent med sin finske kjæreste i godt voksen alder, og bodde sammen med henne i Finland flere måneder av gangen gjennom mange år. Han tok eksamen i finsk ved universitetet i Helsinki og

Diktsamling, 2002

¹ En utmerket oppsetning fra Den norske opera med Ranveig Eckhoff i hovedrollen er tilgjengelig på NRK.no.

Hans Kristiansen - lærer og venn

Jeg hadde Hans Kristiansen som lektor da jeg gikk på Strinda kommunale høgre almenskole, fra 1949 til 1952. Hans var en høy og slank skikkelse med rødt hår, og gikk derfor under navnet «Flammen». Vi holdt til i Dessengården, og lånte noen klasserom i den murbygningen som senere ble en del av Gerhard Schønings skole. Når vi ikke ville ha undervisning, la vi hans bok «Lilje i blekkhus» på kateteret med et blekkhus med en lilje i ved siden av. Da leste han for oss dikt han selv hadde skrevet. Det satte vi stor pris på.

Senere, da skolen ble flyttet til der den nå ligger, hendte det at det var mye snø om vinteren. Da gikk han gjerne på ski hjemmefra og til skolen. I sine yngre dager var han meget sporty, og drev og jogget til han var 80 år. Han hadde også en hytte i Troms hvor han var om sommeren og fisket laks. Jeg husker en gang vi hadde en laksemiddag hjemme hos meg, da var også mine foreldre til stede.

Som voksen var jeg mye på geologisk feltarbeid om sommeren, men når jeg var hjemme, gikk jeg ofte om søndagskveldene og besøkte ham. Da satt vi gjerne og så på et eller annet musikkprogram på TV. Da han etter hvert begynte å se dårlig, ble det slutt på det. Da satt vi og pratet om alt mulig, og han var meget interessert i å diskutere naturvitenskap.

I de siste årene lå han til sengs når jeg kom på besøk, sto bare opp for å gå inn i spise-stuen for å spise middag, senere igjen fikk

han middag servert i sengen. En dikter han tydeligvis likte godt, var André Bjerke. De senere årene snakket han en god del om den finlandssvenske poeten Edith Södergran (1892-1923). Selv er jeg også blitt begeistret for henne. Et dikt hun skrev, likte han at jeg leste for ham. Det var diktet: «Landet som icke är». At han likte så godt at jeg leste det, var vel fordi jeg leste det på finlandssvensk. Det begynner slik:

*Jag längtar til landet som icke är,
ty alt som är, är jag trött att begära.
Månen berättar mig i silverne runor
om landet som icke är.*

Når jeg satt ved siden av sengen hans og vi pratet sammen, hendte det at telefonen ringte fra Finland fra hans venninne Karina (uttales med trykk på første stavelse). Jeg må si det var ganske fascinerende å høre Hans snakke finsk i telefonen helt uanstrengt, det var tydelig han ikke trengte å lete etter ordene.

En julaften var han invitert hjem til overlege Thoresen og frue. Nå var ikke fru Thoresen særlig kristen av seg, men Hans spurte om han kunne få lese Juleevangeliet på latin. Det fikk han lov til. En kveld da jeg besøkte ham - han manglet bare 5 dager på å ha fylt 102 år, begynte han å snakke om et dikt av Schiller: «Die Götter Griechenlands». Hvert dikt er på 8 linjer og strekker seg nesten over 5 sider. Det ble mitt siste møte med Hans Kristiansen.

August L. Nissen

skrev, som nevnt, dikt også på finsk. Kristiansen holdt kurs i norsk ved universitetene i Jyväskylä og Tampere, og sammen med Einar Lundeby skrev han en lærebok i norsk som ble utgitt ved Universitetet i Tampere i 1989: «Akkurat, sa nordmannen: kompendium i norsk».

Anbefalt litteratur:

Festskrift til Per Hjort Albertsen 1919-1989, utgitt av Trøndelag Musikkonservatorium og Trondhjem Studentersangforening 1989.

Takk:

En stor takk for opplysninger og god hjelp fra Hans Kristiansens guddatter Elin Harboe Albertsen, fra Ragnar Harboe Albertsen og Sven Erik Gisvold, og fra Hans Kristiansens tidligere elever Rein Thorvald Oftedal og August Leonard Nissen.

Ingvold Sivertsen, f. 1946, tidligere lektor ved Strinda videregående skole og førsteamanuensis ved NTNU.

Dikterens avsluttende ord

Da Hans Kristiansen i 2013 feiret 100 år, ga han seg selv følgende attest:

Dagens dikt

Foto: GLEN MUSK

Fotomile fra Adresseavisen 13.8. 2013

Flammen

*En lektor med alvor og skjemt
kom med et kunstnerisk kremt
om det å bli kjendis i eget land
Liljene står i krystallvasevann
Han blir ikke glemt på hundre år
Tiden kan fly, men skriften står
På Dagen hans så alle sammen
at det stadig er fyr i Flammen.*

HANS KRISTIANSEN

Diktsamlinger på norsk av Hans Kristiansen

- Lilje i blekkhus - Illustrert av Gösta Hammarlund, Cappelen (1948).
- Lilje i blekkhus og nye dikt, Cappelen (1962).
- Hjemme var best , Illustrert av Gösta Hammarlund, Saga Kunstforlag (1974).
- Lilje i blekkhus samt Drypp fra min kjøkkenvask, Nidaros forlag (1968).
- Målet hennar mor, Tegning av Jan O. Henriksen, Snøfugl forlag (2002).
- Premierommet - dikt om idrett, Akilles (2004).
- Tistler i Norgesglass, Fonna forlag (2005).
- Lilje og tistler: Dikt i samling:1948-2005, Tanum (2006).
- Dans på vollen, Gudvang (2008).
- Nordmenns vis: Hans Kristiansen i 100, 100 dikt utgitt av venner i anledning 100-årsdagen (2013).